

4. Лотман Ю. М. Структура художественного текста. Семиотические исследования по теории искусства / Ю. М. Лотман . - М. : Искусство, 1970. – 384 с.
5. Матвеева Л. В. Коммуникативный акт в условиях опосредования / Л. В. Матвеева // Вестник Московского университета. – Серия 14. – Психология. – 1996. – № 4. – С. 21-26.
6. Нестеренко А. А. Путешествие в Зазеркалье / А. А. Нестеренко. – Электронный журнал ОТСМ-ТРИЗ. -[Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.trizminsk.org/e/2314.htm>
7. Подмазин С. И. Личностно-ориентированное образование / С. И. Подмазин // Социально-философское исследование. – Запорожье : Просвіта, 2000.– 259 с.
8. Уліщенко В. В. Інтернет-технології в інтерсуб'єктному навчанні літератури / В. В. Уліщенко // Теоретична і дидактична філологія: Збірник наукових праць. – Випуск 3. – К.: Міленіум, 2007. – 334 с.
9. Уліщенко В. В. Не бійтеся заглядати... в Інтернет (Опосередковане спілкування вчителя та учнів на сучасному уроці літератури) / В. В. Уліщенко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях і колегіумах – 2008 – № 4 – С.28-34.
10. Уліщенко В. В. Специфіка інтерсуб'єктної взаємодії на уроках літератури / В. В. Уліщенко // Діалогічне прочитання української літератури : Монографія . / Г. Токмань, М. Корпанюк / За заг. ред. Г. Токмань. – К.: Міленіум, 2007 – С. 366-390.
11. Шарков Ф.И. Основы теории коммуникации : учеб. для студентов вузов, обучающихся по специальности 350400 «Связи с общественностью» / Ф.И. Шарков; Акад. труда и соц. отношений – М. : Соц. отношения, 2004 – 244 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://iub.at.ua/_ld/0/61_...pdf

Анотація

У статті окреслюється місце і роль методики інтерсуб'єктної взаємодії в реалізації особистісно орієнтованого навчання. Автор подає визначення поняття «зазеркалля», обґрунтовує доцільність його введення.

Аннотация

В статье анализируется роль и значение интерсубъектного взаимодействия в реализации личностно ориентированного обучения. Автор объясняет целесообразность введения понятия «зазеркалье».

Summary

The article outlines the role and place of training in techniques intersubjectivity of personally oriented. The author gives a definition of «Through the Looking Glass», justifies the feasibility of its introduction.

Ключові слова: інтерсуб'єктність, особистісно орієнтоване навчання, емоційно-ціннісний діалог, зазеркалля, світ художнього твору.

Ключевые слова: интерсубъектность, личностно-ориентированное обучение, эмоционально-ценностный диалог, зазеркалье, мир художественного текста.

Key words: intersubjectivity, personality-oriented education, emotional and values-dialogue, through the looking glass, the world of fiction.

Подано до редакції 14.10.2011.

УДК 37.036:373.2

©2012

Чернявська М.В.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ СВЯТ І РОЗВАГ У ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Процес реформування вітчизняної освітньої системи пов'язаний передусім з пошуком шляхів забезпечення духовного розвитку молоді. Важливу роль у цьому процесі має відігравати естетичне виховання, яке необхідно розпочинати з раннього віку дитини, оскільки саме у цей період закладаються передумови для подальшого становлення та розвитку гармонійно розвиненої особистості. Відомо, що вагомими засобами естетичного виховання є свята та розваги, які мають велике значення для духовного збагачення дітей. Відповідно до цього актуалізується питання покращення якості підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до організації та проведення цієї навчально-виховної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Особливості організації та проведення свят та розваг в навчально-виховному процесі дошкільних закладів освіти порушували у своїх працях Н.Буркіна, Н.Ветлугіна, І.Дзержинська, Л.Левченко, І.Рудченко, В.Сич, Л.Фурміна, А.Шибицька та інші вчені, педагоги.

Формулювання цілей статті... Метою статті є дослідження досвіду організації свят і розваг у вітчизняних дошкільних закладах освіти другої половини ХХ століття для визначення перспектив творчого використання прогресивних здобутків минулого за сучасних умов.

Виклад основного матеріалу дослідження... У процесі естетичного розвитку дошкільників вирішальна роль належить вихователю дошкільного закладу, саме тому особливу увагу необхідно приділити підготовці педагогічних кадрів, зокрема формуванню в них художньої культури, оволодінню ними практичними навичками у галузі естетичного виховання. Важливим є навчання майбутніх вихователів створювати естетичне середовище у дошкільних навчальних закладах, яке викликати у дітей радісні емоції та сприятиме розвитку їхньої творчої

активності. Під час навчального процесу викладачам педагогічних закладів освіти слід ознайомлювати студентів не тільки з теоретичними питаннями організації свят та розваг у дошкільних закладах, а й формувати в них навички проведення цієї форми роботи з дітьми, надавати можливість самостійно та ініціативно виявляти себе в практичній роботі. При цьому студентів необхідно озброювати вміннями правильно добирати художній репертуар, який має бути змістовним і відповідати віковим можливостям дітей, критично оцінювати музичні явища, а також навичками виразного виконання музичних та літературних творів.

Разом із цим вирішенню проблеми підготовки майбутніх вихователів до проведення свят і розваг з дітьми значною мірою сприятиме також переосмислення та творче використання педагогічно цінного досвіду естетичного виховання, накопиченого вітчизняними дошкільними закладами освіти у другій половині ХХ століття. Відзначимо, що свята і розваги, які проводились у вітчизняних дошкільних закладах освіти в другій половині ХХ століття, за своєю тематикою і побудовою були найрізноманітнішими. Це концерти; ігри-драматизації; ляльковий, тіньовий, настільний театри, театр п'яти пальців; слухання радіопередач, телепередач; вечори ігор, розваг, атракціонів; святкування дня народження дітей. Участь у зазначених заходах брали як діти, так і працівники дошкільного навчального закладу, батьки та учні шкіл [2, с. 156; 5].

Особливого поширення в дитячих садках набуло проведення тематичних концертів і концертів художньої самодіяльності. Їх мета полягала в ознайомленні дошкільників із зразками художнього слова, народними піснями, творами композиторів, що, безумовно, сприяло їх духовному збагаченню. Значний інтерес для дітей дошкільного віку становили також концерти-загадки, під час яких звучали знайомі їм твори. Проведення таких концертів давало можливість не лише закріпити вміння й навички дітей, а й визначити рівень їхнього розвитку, якість засвоєння програми з музичного виховання [2, с. 156; 4, с. 8-13; 5].

Разом із цим на початку другої половини ХХ століття поширення набуло проведення на сценах театрів та клубів дитячих виступів за типом олімпіади, до оцінювання яких обирались спеціальне журі. Слід зазначити, що бажання здобути перші місця спонукало музичних працівників дитячих садків запрошувати учителів танців – артистів, які навчали дітей складним для їх віку танцям. Іноді дошкільники виступали на сценах з репертуаром, який не відповідав їх можливостям. Підготовка дітей до виступів часто не відповідала завданням музичного виховання. Змагання за «першість» досягались шляхом наполегливого і втомливого тренування, під час якого багато часу і енергії витрачалось на розучування тільки поданих для показу танців. Це призводило до обмеження запасу вмінь у дітей, порушення процесу природного розвитку їхніх музичних здібностей, нехтування іншими видами роботи, особливо музичною грою.

Основною причиною турбот музичних працівників стало те, що в процесі підготовки до виступів частина дітей нерідко фактично майже позбавлялася музичних занять і зовсім не просувалася у своєму розвитку. Тому увага педагогів почала зосереджуватись на вирішенні проблеми щодо охоплення навчанням усіх дошкільників незалежно від їх музичних здібностей. Враховуючи вищезазначене, було встановлено, що відступів від обсягу танцювальних рухів, визначеного програмою для кожної вікової групи, не повинно бути. Репертуар може змінюватися, можуть створюватися нові ігри, танці, побудови, але всі вони повинні відповідати віковим можливостям дітей.

Викликали сумнів у музичних працівників і питання щодо доступності розумінню дошкільниками самого процесу змагання за першість у формі виступів. Педагогами підкреслювалось, що дуже часто дитина прагнула до кращого виконання, проте виконувала гірше, ніж більш здібні в цьому відношенні діти. Нагадування про це викликало у неї образи, а іноді спричиняло небажання брати участь у танцях. При цьому дошкільники, яких постійно висували для показу, нерідко гордували. Саме такий стан, на думку педагогів, порушував правильну лінію виховання усього дитячого колективу.

Таким чином, на протипагу дитячим виступам, було запропоновано ширше використовувати в навчально-виховному процесі спеціальні ігри з елементами змагання, такі, як: «Хто швидше?», «Візьми прапор», «Шукай іграшку» тощо. Саме такі ігри, на думку багатьох педагогів, є кориснішими, оскільки сприяють розвитку ініціативи, швидкості, спритності, уваги та музично-естетичному вихованню дошкільників. Тому змагання в ігровій формі, які мають конкретну, доступну дітям цілеспрямованість, вважались доцільнішими, на відміну від змагань між колективами працівників дитячих дошкільних закладів [6].

На розвиток творчої уяви, формування вмінь відтворювати образ, фантазувати спрямовувались також у дошкільних навчальних закладах і ігри-драматизації, до роботи над якими залучалась уся група. Яскраве, емоційне сприймання дітьми образу, виконання ролі певного персонажа казки на більш високому рівні забезпечувалось попередньою підготовкою. Великої уваги потребувало вирішення питань щодо художнього оформлення казки та відповідного добору костюмів для дітей. У багатьох вітчизняних дитячих садках дітей старшого дошкільного віку залучали до участі в драматизації казок «Вовк і лисиця», «Вовк і семеро козенят», «Галлявінка», «Колобок», «Півник і Лисичка», «Під грибок», «По малину в ліс», «Ріпка», «Стрекоза і мураха», «Теремок», «Тим і Том», «Три ведмеді», «Червона шапочка» та інші. Інсценівки з успіхом демонструвались маленьким глядачам дитячого садка, батькам і під час свят у парках міста [8, арк.59; 9, арк.17; 10, арк.10].

Варто зауважити, що на початку другої половини ХХ століття серед питань організації розваг у дошкільних навчальних закладах постала нова для теорії та практики тема використання театру (лялькового, тіньового, настільного, пальчикового) у виховній роботі з дітьми. Основною метою використання театру педагога вважали не лише розважання, а й виконання навчально-виховних завдань, які полягають у розвитку мовлення, художнього сприймання, естетичних почуттів та формуванні морально-етичних уявлень у дошкільників.

Активізація дошкільників під час вистави забезпечувалась колективним виконанням пісень, відгадуванням загадок та відповідями на запитання ведучого і ляльок. У показі лялькового театру в дитячих садках брали участь і школярі. Після таких виступів учасники театру з ляльками виходили до дошкільників та виводили їх на прогулянку [8, арк.51; 10, арк.13].

Слід зазначити, що вихователі не тільки показували дітям спектаклі за сюжетами різноманітних казок, а й залучали їх до безпосередньої участі в театрі, вчили їх зображувати персонажі, передавати певний образ дією, словом. З метою майстерного оволодіння дітьми своїм тілом, голосом, розкриття ініціативи та самостійності педагога системно й послідовно використовували різноманітні творчі завдання-вправи у навчально-виховному процесі, розігрували коротенькі інсценування, використовуючи для цього добре знайомі дітям вірші та казки з невеликою кількістю дійових осіб. При цьому дошкільникам надавалась можливість самостійно змінювати сюжет своїх ігор-казок, надавати нових рис персонажам, що сприяло поступовому переходу від прямого наслідування до творчої діяльності [1].

Особливого значення для розвитку театралізованих ігор педагога надавали забезпеченню дошкільних навчальних закладів відповідним матеріалом, який спонукав би дітей до творчих проявів. З метою стимулювання в дошкільників бажання організувати виступ чи виставу педагога періодично змінювали образні атрибути, оновлювали костюми, декорації та залучали дітей до цього процесу під час занять із образотворчої діяльності [1].

На естетичне виховання дошкільників у другій половині ХХ століття спрямовувались також і засоби масової комунікації – радіо, кіно, телебачення. Цікаві і змістовні радіопередачі, такі, як “Казки дідуса Панаса”, “Сказки бабушки Арины” знайомили дітей із кращими зразками світової дитячої та сучасної літератури. Серед музичних радіопередач було чимало таких, що за допомогою музики розповідали про навколишню природу, навчали слухати й розуміти нескладні музичні твори, збагачували художні уявлення. До таких належали передачі: “До нас прийшла пісенька”, “Музичний кораблик”, “Музичні малюнки”, “Музичний радіо-збір”, “Музична скринька”, “Музичні сходинки”, “Послухай – намалюй”, “Розкажи мені, музико...”, “Запрошення”, “Радіоняня”, “Наша дружна сімейка”. Але, зауважимо, що музика звучала не лише в спеціальних радіопередачах, – вона була обов'язковою і для літературних дитячих передач [2, с. 156; 3; 4, с. 8-13]. Особливе враження на дошкільників справляли також і ті радіопередачі, під час яких вони слухали власні співи [10, арк.13].

Разом із цим дітей залучали до перегляду спеціальних музичних телепередач, таких, як “Веселі нотки”, “Срібний дзвіночок” та інші, які не тільки збагачували їх музичними враженнями, а й ознайолювали їх у цікавій, доступній формі із творами композиторів-класиків, що увійшли до золотого фонду світового мистецтва, та сприяли їх активізації в різних видах музичної діяльності [4, с. 8-13].

Як важливі складові естетичного виховання дітей радіо і телепередачі включались у формат музичних занять дошкільних закладів освіти, а також використовувались як години розваг у другій половині дня. Слухання чи перегляду передачі передувало коротке вступне слово вихователя з приводу того, що буде транслюватися і на що слід звернути дошкільникам особливу увагу. При цьому дітям пропонувалось, за бажанням, підспівувати знайомі пісні. Закінчення передачі супроводжувалось обміном враженнями, роз'ясненням вихователем незрозумілого і неодмінною підтримкою в дошкільнят веселого настрою [2, с. 169].

У години дозвілля, крім засобів масової комунікації, дітей залучали і до слухання у грамзаписі ілюстрованих музикою казок. Так, дітей старшого дошкільного віку знайомили із літературно-музичними композиціями за операми “Казка про царя Салтана” М.Римського-Корсакова, за балетами “Лускунчик”, “Спляча красуня” П.Чайковського, “Попелюшка” С.Прокоф'єва тощо. До сприйняття складного синтетичного жанру – опери – дошкільників готували шляхом залучення їх до активної участі в операх-іграх: “Коза-дереза”, “Пан Коцький” М.Лисенка, “Курочка ряба” М.Магіденка, “Муха-цокотуха” О.Можжевелова, “Оленка і лисиця” Ю.Слонова та інші [4, с. 8-13].

Особливо захоплювало дітей святкування в групі один раз на місяць дня народження. У такий день дошкільнята вітали іменинників, разом співали пісні, читали вірші, танцювали. Проведення свята справляло на дітей велике враження і сприяло налагодженню доброзичливої атмосфери в групі [2, с. 156-170; 4, с. 38-44].

Чільне місце в системі естетичного виховання в дошкільних закладах освіти посідали святкові ранки, які давали дітям велику радість та збагачували їх новими естетичними враженнями. Виховне значення свят полягало в нерозривному зв'язку етичного, морального виховання з естетичним та в можливості для дошкільників задовольняти природне прагнення до самовиявлення засобами мистецтва [2; 4, с. 8-13; 5].

Організація та проведення святкових ранків вважалась невід'ємною складовою частиною та результатом всієї попередньої планової виховної роботи з дошкільниками. Враховуючи те, що первісні естетичні емоції в дітей

пов'язані з мистецтвом, виникають тільки в умовах належного художнього оснащення і залежать від якості їх виступів, дошкільні працівники ретельно готувались до проведення свята. Вони прагнули до того, щоб музичний, літературний матеріал, виступи дітей і дорослих, оформлення приміщення та костюмів – все справляло якнайкраще враження і було високохудожнім, змістовним, яскравим та захоплюючим. Також у процесі підготовки до свята дошкільнята залучались до прикрашання дитячого садка разом із дорослими, до виготовлення подарунків [2; 5].

Так, наприклад, до річниці возз'єднання українського народу в єдиній Українській Радянській Соціалістичній державі у дитячих садках м. Харкова влаштовувались святкові ранки, на яких діти співали українські народні пісні, виконували українські народні танці. На день свята дошкільникам дарували українські малюнки, народні іграшки, хусточки з українською вишивкою. Крім цього, у дитячих садках проводились додаткові заходи, а саме: поповнювався наочний матеріал новими зразками української народної творчості, вишиванням, посудом, орнаментами, поновлювалось українське вбрання для ляльок, добирались українські народні ігри, таночки, пісні для вивчення їх дітьми, створювались альбоми, в які вміщувались фото, малюнки про столицю України – Київ, про Харків та інші міста України, вивчались твори Н.Забіли, В.Сосюри та інших українських письменників [7, арк. 282].

Висновки... Отже, у процесі дослідження встановлено, що в другій половині ХХ століття державними органами народної освіти значна увага приділялась естетичному вихованню дітей, зокрема питанням організації свят і розваг у дошкільних закладах освіти. З цією метою розв'язувались такі питання, як: забезпечення дошкільних працівників навчально-методичною літературою щодо якісної підготовки та проведення зазначених заходів; створення естетичного середовища в дитячих садках, що передбачало збагачення виховного процесу педагогічно цінними іграми та іграшками, художньою дитячою літературою, музичними інструментами, навчально-наочним приладдям, оформлення зображувальних, музичних, театральних-ігрових, художньо-мовних зон та ігрових майданчиків; організація різноманітних дитячих творчих конкурсів та виставок; створення спеціальних радіо і телепередач для дошкільників; проведення широкої пропагандистської роботи серед батьків щодо організації свят та розваг у сім'ї тощо.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в порівняльному аналізі форм естетичного виховання дітей у дошкільних закладах освіти в Україні та провідних країнах світу.

Література

1. Буркіна Н. Театралізована діяльність дітей / Н. Буркіна // Дошкільне виховання. – 1985. – №5. – С. 28-29.
2. Методика музичного виховання в дитячому садку / Р. Зінич, В. Кукловська, І. Рудченко, С. Шоломович. – К. : Музична Україна, 1974. – 192 с.
3. Міщенко О. Музичні радіопередачі для дошкільнят / О. Міщенко // Дошкільне виховання. – 1974. – №8. – С. 40-41.
4. Музика в дитячому садку: [зб. статей / упоряд.: Л.М. Жербіна]. – К. : Музична Україна, 1986. – 48 с.
5. Навчання і виховання дітей дошкільного віку: [посібник / ред. Л.В. Артемова, З.Є. Лебедева, Н.П. Савельєва]. – К. : Радянська школа, 1974. – 224 с.
6. Хаймович П. Відповіді читачам / П. Хаймович // Дошкільне виховання. – 1960. – №7. – С. 40-41.
7. Державний архів Харківської області. – Ф. № р – 4447. – Оп. 5. – Спр. 21. – 300 арк.
8. ЦДАВОВУ України. – Ф. 166. – Оп. 15. – Од. зб. 1198. – 64 арк.
9. ЦДАВОВУ України. – Ф. 166. – Оп. 15. – Од. зб. 2412. – 26 арк.
10. ЦДАВОВУ України. – Ф. 166. – Оп. 15. – Од. зб. 2419. – 18 арк.

Анотація

У статті досліджено особливості організації свят і розваг у вітчизняних дошкільних закладах освіти в другій половині ХХ століття, зокрема схарактеризовано основні їх види: концерти; ігри-драматизації; ляльковий, тіньовий, настільний театри, театр п'яти пальців; слухання радіопередач, телепередач; вечори ігор, розваг, атракціонів; святкування дня народження дітей тощо. Творче використання прогресивних здобутків минулого збагатить процес підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів освіти до проведення свят та розваг за сучасних умов.

Аннотация

В статье исследуются особенности организации праздников и развлечений в отечественных дошкольных учебных заведениях во второй половине XX столетия. В частности, охарактеризованы основные их виды: концерты; игры-драматизации; кукольный, теневой, настольный театры, театр пяти пальцев; слушание радиопередач, телепередач; вечера игр, развлечений, аттракционов; празднование дня рождения детей и другие. Творческое использование прогрессивных находок прошлого обогатит процесс подготовки будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к проведению праздников и развлечений в современных условиях.

Summary

In article features of the organisation of holidays and entertainments in domestic preschool educational institutions in second half XX of century are investigated. In particular, their basic kinds are characterised: concerts;

games-dramatisations; doll, shadow, desktop theatres, theatre of five fingers; hearing of broadcasts, telecasts; evenings of games, entertainments, attractions; celebrating of birthday of children and others. Creative use of progressive finds of the past will enrich process of preparation of the future tutors of preschool educational institutions to carrying out of holidays and entertainments in modern conditions.

Ключові слова: естетичне виховання дітей, свята, розваги, дошкільні заклади освіти.

Ключевые слова: эстетическое воспитание детей, праздники, развлечения, дошкольные учебные заведения.

Key words: aesthetic education of children, holidays, entertainments, preschool educational institutions.

Подано до редакції 21.10.2011.

УДК 371.13.032(477) "20"

©2012

Чиркова С.В.

СПЕЦИФІКА КУЛЬТУРИ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми у загальному вигляді... Освіта в Україні є основою розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорукою майбутнього країни. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу. Практична реалізація гуманітарних завдань освіти XXI століття здійснюється учителем, який стимулює і спрямовує процес становлення і формування особистості учнів шляхом трансляції і педагогічної інтерпретації молодому поколінню духовних і моральних цінностей суспільства [4]. Спираючись на основні освітні документи, а саме Закон України "Про освіту", Національну доктрину розвитку освіти, Державну програму "Вчитель" ми виокремлюємо визначну роль учителя у педагогічному процесі, як реалізатора державної політики спрямованої на зміцнення інтелектуального і духовного потенціалу нації, та особистості, яка може вплинути на примноження і збереження культурної спадщини нашої держави [2]. Відтак актуальним питанням постає вивчення особливостей такого впливу, уособленим педагогом-музикантом, який, шляхом утворення і об'єктивації культури музично-педагогічної творчості, реалізовує важливі цілі суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Дослідження питання культури музично-педагогічної творчості учителя мистецтва набуває важливого значення і актуальності на сучасному етапі розвитку освіти, адже суспільство потребує появи на освітній арені досвідчених, творчих, самодостатніх педагогів, здатних до реалізації головних завдань освіти XXI століття. Аналіз досліджень і публікацій з цього питання свідчить про те, що проблема творчої особистості учителя найбільш повно і послідовно була розкрита в працях Ф. Гоноболіна, Н.Гузій, В. Кан-Каліка, В. Крутького, Н. Кузьміної, Н. Левітова, А. Макаренка, О.Олексюк, О. Пехоти, С.Сисоєвої, В. Сластьоніна, І. Страхова, В. Сухомлинського та сучасних вітчизняних представників музично-педагогічної думки – А. Козир, Л. Масол, Н. Сегеди, Г. Падалки, О. Рудницької, О.Щолокової та інших.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягає у розгляданні специфіки культури музично-педагогічної творчості педагога-музиканта крізь призму практичної педагогічної діяльності в умовах сучасної освіти і виховання школярів.

Виклад основного матеріалу дослідження... Феномен культури був предметом наукового інтересу багатьох дослідників в галузі філософії, культурології, педагогіки. Розглядаючи поняття культури, спираємося на дослідження В.Ф.Шаповалова, який у визначенні поняття культури брав за основу наукові праці Г.Гегеля, М.Вебера, М.Бердяєва та інших філософів. В.Шаповалов доходить висновку, що поняття культури не має однозначного тлумачення, адже кожне формулювання поняття культури розкриває окремі частини цього багатогранного явища. Дослідник виділяє три головних аспекти поняття культури, а саме: культура, як сфера вільної самореалізації особистості, сфера творчості; культура – ціннісне відношення до реальності; культура – штучний світ, створений думкою, духом і руками людини, відмінний від природи.

Перший аспект ґрунтується на понятті культури, як особливій сфері суспільного життя, де найбільш повно реалізуються творчі потенції людини. Це перш за все мистецтво, наука, освіта. Культура як уявлення про цінності і ідеали не обмежується окремим сектором життя індивіда і суспільства, а охоплює його всебічно і надає ціннісну світосприймальну спрямованість. В трактуванні культури, як сфери вільної самореалізації особистості підкреслюється, що культура надає людині можливість вільно розвиватися в духовному плані, здійснювати свої ідеї, творчі проекти і задуми. Розуміючи культуру як окрему сферу буття, дослідник наголошує про факт того, що не все у суспільстві і людині можна віднести до культури, адже в багатьох випадках людина приречена бути не